

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER TREDIE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 108. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster03-shoot-idm140486188204416/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

var den betroet, nu, da den forrige Kulde er mildnet og lunknes, have Overflod af rundelig Olivenhøst og Vinhøst. — Jordan har sandelig ikke saa at sige i sin Baradom mere end den Dag i Dag baaret Afgrøde af sig selv; nej, den krævede Adams Hænder, den øvode ham i haardt Landarbejde, den gav ingen Afgrøde uden med Møje og i Ansigtets Sved¹⁾. Derfor har Epicuræeren *Lucretii* poetiske Klage²⁾ intet paa sig:

*Saa svækket er vor Tid, den alderstegne Jord
kan neppe bringe frem de Smaadyr, derpaa boer.*

Men hvis den synes nogen at svækkes og at vanslægtes fra sin naturlige Frugtbarhed, da lad ham komme i Hu, at Fejlen ligger hos den menneskelige Røgt, ikke hos Naturen, som *Columella* med Rette minder om, hvilken slutter 2. Bogs 1. Capitel med disse Ord: *Altsaa ikke som Følge af Udmattelse, som de fleste have troet, eller Alderdøm, men ved vor egen Dovenskab gøre vore Pløjemarken os mindre rigeligt Fyldest³⁾. Bjergværkerne paa spansk Grund nævner i sin Tid Cato hos Gellium⁴⁾ som de rigeste af alle. Ikke heller er det troligt, at disse Sølv-Kilder ere udtørrede; men det er ved Lov forbudt at trænge ind i den spanske Jords Dybder, siden America synes at yde en bekvemmeligere Indkomst. At Bjærgene, *Ætna*, *Parnassus*, *Olympus* efterhaanden synke sammen, vil *Ælianus*⁵⁾ godtgøre ved gamle Sømænds Vidnesbyrd; men imod ham sætter jeg hint Ord af *Seneca*⁶⁾: *At Ætna fortæres og efterhaanden synker sammen, slutter man**

deraf, at det (nemlig: fordum) plejede at vise sig noget længere borte for de Søfarende. Men dette kan indtræffe, ikke fordi Bjærgets Højde er sunken, men fordi Ilden er svunden ind og blusser mindre voldsom og rundelig; af samme Grund er ogsaa Røgen senfærdigere om Dagen. — At Menneskeslægten i nogen Del er gaaet tilbage, kan jeg ikke se. Silkkert gøre de Folk sig ilde fortjente af den naturlige menneskelige Forstand, som mene, at denne af Naturen var givet de gamle Dødelige fornemmeligere end os, efter de yngre Stoikeres Maner hos *Sextum Empiricum*⁷⁾: *Af de yngre Stoikere sige adskillige, at de første Mennesker i Forstand have været langt ypperligere end de nuværende.* — — Men lad disse høre *Plinius*⁸⁾: *Jeg er af dem, som holde meget af de Gamle, men dog ser jeg ikke, som visse Folk, ned paa vore Dages Gemytter. Thi Naturen er ikke saa at sige træt og aflagt, saa at den ikke længer kan avle noget prisværdigt.* — Man har troet, at den menneskelige Krop i fordums Dage var større og længere⁹⁾; men de Folk synes mig sandelig at have liden Forstand, som med *Homero* dømme om de Gamles Legemshøjde efter *Orestis* Krop, der maalte tolv Fod og en Fjerdepart, eller syv Alen, i Længden (om man tør tro *Herodoto*¹⁰⁾); thi enhver Alder har frembragt saavel store Kæmper som smaa Dvæрге, begge Dele som Naturens gækkelige Tilsyneladeiser, ikke som dens almindelige og dagligdags Mesterstykker. Kort sagt: vi Efterkommere fødes ikke til Verden senfærdigere end hine Gamle, ikke hellere dø vi hastigere eller kæmpe mere med Sygdomme og Svagheder, und-

tagen dem, som vi selv med egen Haand forvolde os. — *Havet* bringer sandelig ikke os mindre Velgerninger end vore Forfædre, ikke færre Fiske, ikke ringere Perler. — Med eet Ord: de, som klage over Naturens Alderdom, synes mig ligesaa utaalelige som hine klynkende Mandslinger, der skænde paa de Tiders Daarligheder, i hvilke vi leve, medens de selv burde staa til Rette for de samme Tider, som de gøre daarlige. Naturen har altid været, er og vil altid, saa længe den er til, forblive sund og beredvillig til at gøre vel; enhver Tidsalder har altid været, er og vil altid blive god; Menneskekønnet har altid været, er og vil altid, saalænge det er til, blive slet og fordærvet.*

XVII

BØR PRÆSTERNE VÆLGES AF
ALMUEN?^{o)}

Jeg sad engang som Gæst iblandt adskillige Sognepræster i Tønder Herred i Holsten^{b)}, som fortalte mangt og meget om deres Tilhøreres Gemytter: hvorlunde den ene og den anden af dem havde banet sig Vej til deres Æresamter; ved hvilke Kunster han havde vundet Landalmuens Ydest, ved hvis Stemmer Præsterne der i Landet vælges; hvor gunstig en Lejlighed der saa at sige var falden ned til ham fra Himlen. Blandt disse